అంటుజాడ్యం

★

'కరుణకుమార'

సాయంత్రం ఏడుగంటలయింది. బాగా చీకటిపడింది. రామన్నపాలెం గ్రామకరణం వీథిఅరుగుమీద దీపంపెట్టుకొని ఇంకాఆఫీసు పని చేసుకొంటూనేవున్నాడు.

"ఏమయ్యో! కొంపమునిగిందే!" అని గ్రామమునసబు అయ్యవారప్ప వగర్చుకొంటూ పరుగుమీద వచ్చి అరుగుమీద కూలబడ్డాడు.

కరణానికి ఏభయ్యా, ఏభయ్యయిదు సంవత్సరాల వయస్సు ఉంటుంది. మునసబు వైఖరి చూచేవరకు అతనికి గుండె గుభేల్లుమనింది.

"ఏమి, ఏమి" అని వంచినతల పైకెత్తి మునసబు నడిగాడు కరణం.

"ఇంకేముంది? కొంప మునిగిందయ్యా! యానాదివాడు నన్ను నట్టేట ముంచేశాడు" అని అన్నాడు మునసబు.

"ఏ యానాదివాడయ్యా?" అని కంటి అద్దాలు చేతికి తీసుకొని ఆత్రంతో అడిగాడు కరణం.

"ఆయానాదివాడేనయ్యా!"

"ఏయానాదివాడయ్యా అంటేను?"

"వాడి దేవూరో నాకు తెలియదయ్యా."

"అయితే ఇప్పుడేం వచ్చిందీ?"

"వాడు కలరాతగిలి చచ్చాడు."

కలరాఅనే టప్పటికి కరణానికిగూడా గాబరా పుట్టింది.

"కలరాఅని ఎవరన్నారయ్యా? అంతా లేని పోనిఖంగారు నీది: ఇప్పుడు కలరా ఎక్కడ నించి వచ్చిందయ్యా?" అని కరణం విసుక్కొన్నాడు.

"సడేలే: నేను స్వయంగా కళ్లారా చూశాను — వాడికి పొద్దున్న కలరాతగిలి వుండంగాను."

"ఎక్కడ చూశావయ్యా?"

"రోడ్డుమీద చూశాను: ఉదయాన్న నేనాతట్టు పొయ్యేవరకు వాడు గవళ్లపాలెం దగ్గర రోడ్డుమీద వేపచెట్టుకింద పడిపోయి ఉన్నాడు."

"ఇస్సు: అబ్బబ్బ: నీతో ఒకటిగాదయ్యా చిరా! ఎవడయ్యా వాడూ?" అని ఇంకా విసుక్కొన్నాడు కరణం.

"వాడిది అదేదో వూరని చెప్పాడు: పేరు జ్ఞాపకం లేదు. వారంరోజులకిందట ఆవూరు కాపు సుబ్బారెడ్డికయ్యల్లో నారువేతకేమో వచ్చాడట: మొన్న పగటివేళ వాడికి కలరాతగిలేవరకు వాణ్ణి బయటికి వెళ్ల తరిమాడట ఆరెడ్డి! పోయినవాడు విరగడై పోకుండా మనపాలిమేరలోనే పడి చచ్చాడు —".

"వాడి దేవూరోకూడా అడిగి తెలుసుకోలేదటయ్యా? నువ్వాసరే."

"అడిగానయ్యా: ఉత్తరాదో దక్షిణాదో అని చెప్పాడు - వీడిల్లు వల్లకాడుగానూ."

"అయితే వాడెక్కడ చచ్చాడు?"

"గవుళ్లపాలేనికి దక్షిణంగా చెర్లోకి పొయ్యే డొంకలో పడి చచ్చాడట!"

"నువ్వు చూడలేదా ఏమిటి?"

"నే నెప్పుడు చూశానయ్యా? ఇప్పుడు ముతరాచు లక్షుంగాడు చెప్పతుంటే నాకు తెలిసింది."

"ఏ లక్షుంగాడయ్యా?"

"అదేందయ్యా; గూనివాడి కొడుకు లక్షుంగాడిని ఎరగవు? వాడూ వాడి మేనల్లుడు వెంకటసుబ్బడూ చీకటిపడి చెర్లో పల్లెనుండి డొంకన వస్తుంటే వాడు చచ్చి డొంకలో పడి ఉన్నాడట."

"ఏ డొంకలోనయ్యా?" అని కరణం ఇంకా విసుక్కుంటూనే వున్నాడు.

"నీ దంతా మరీవిడ్డూరం. గమళ్లపాలేనికి దక్షిణంగా చెర్లోకిపోయే డొంక ఎరగవూ?"

"ఆ ముతరాచువాళ్లు సరిగ్గా చూశారో లేదో, వాళ్ల నిట్లా పిలిపించవయ్యా ఒక్కసారి" అన్నాడు కరణం.

★

గ్రామమునసబు తలారి నర్సిగాడిని పంపి లక్షుంగాణ్ణి, వెంకటసుబ్బణ్ణి పిలిపించాడు.

"ఏందిరా! మీరు వాణ్ణి చూశారట్రా?" అని దబాయించాడు కరణం.

"మేము కళ్లారా చూశాము సామీ! అబద్ధం చెప్పేదాక మాకేమి సొయ్యమా?" అన్నారు ముతరాచులు.

"ఎక్కడ పడిచచ్చాడురా వాడు?" అని కరణం మళ్లా క్రాసు చేశాడు.

"గమళ్లపాలేనికి దక్షిణంగా పదిపన్గా మూరంలో డొంకలో మనుష్యులు వచ్చీపోయే దారికి తూర్పుగా కొంచెంఎడంగా తుమ్మల్లో పడిఉండాడు. ఒంటికి గుడ్డ కూడా లేదు."

"వాడి దేవూరో మీకు తెలుసా?"

"వాడి పేరూ వూరూ తెలియదుగాని వాణ్ణిమాత్రం మేము మొన్నఊళ్లో చూశాం. ఈవేళపొద్దున మేము చెర్లోపల్లెకు పోతుంటే వాడు రోడ్డుమీద చెట్టుకిందమాత్రం పడి ఉండాడు. వాడు మాకు బాగా గుర్తే" అన్నారు ముతరాచులు

"అయితే ఇప్పుడు పోయిచూస్తే శవం అక్కడ ఉంటుందట్రా?" అని అడిగాడు కరణం.

"ఉండక ఏడకు బోతుందీ? అంటూ ముతరాచు లిద్దరూ "మేంపోతామయ్యా"అని ఇళ్లకు చక్కా పోయారు.

"ఇప్పుడెట్లానయ్యా చేసేది?" అని మునసబు కరణాన్ని సలహా అడిగాడు.

"ఎట్లనా నాపీకకీ నీపీకకీ ఉరివేసుకొని భావిలో దిగుదాం పద —" అని కసురుకొన్నాడు కరణం.

"నామీద కసురుకుంటావు - నే నేంచేశానయ్యా?" అని దీనంగా అడిగాడు మునసబు అయ్యవారప్ప.

"ఒకవేళ ఆముతరాచువాళ్లు ఇప్పుడీసంగతి నీతో చెప్పితేమట్టుకు నువ్వు ఊరూవాడా యాగీ చేసుకొంటూ ఇట్టా ఎందుకు పరుగెత్తుకొనిరావడం? ఈసంగతి అసలు ఊళ్లో రెండో వాడిచెవికి ఎందుకుపోవాలి?" అని గొంతు ధ్వని కొంత తగ్గించి కోపంగానే మాట్లాడాడు కరణం.

"నే నేమి యాగీచేశానయ్యా? నీతోతప్ప నే నెవరితోనూ అనలేదే ఈసంగతి?" అని అయ్యవారప్ప నెమ్మదిగానే జవాబిచ్చాడు.

"ఇంతటనైనా పలక్కుండా ఊరుకో" అని రహస్యంగా సలహాఇచ్చాడు కరణం.

"ఊరుకుంటే!" అని ఆశ్చర్యపోయి అడిగాడు మునసబు.

కరణం జవాబు చెప్పలేదు.

"అదికాదయ్యా! ఊరుకుంటే ఎట్లనయ్యా?" అని మళ్లా రెట్టించాడు మునసబు.

"తెల్లవారి ఊరేగవచ్చును లేవయ్యా: నీదంతా ఒక టేతొందరా, ఒక టేహడావుడీని" అన్నాడు కరణం.

"తెల్లవార్లూ ఆశవానికి కాపలాఅయినా లేకుండా ఆమోయిన అడివిలో పడేసిఉంటే, రాత్రి ఏనక్కలయినా పెరుక్కొనితింటే ఎట్లా?" అని మునసబుకు సందేహం కలిగి అడిగాడు.

"ఎట్లనా? నా గొంతుక్కు ఉరివేయవయ్యా! నీకు అన్నీ లేనిపోని సందేహాలూ, శంకలూను..." అన్నాడు కరణం.

"కోపం చేయవోకయ్యా! నాకు తెలియక అడుగుతాను. మనం ఆశవానికి ఈరాత్రి కాబ్దారీ చేయించవద్దా అంటాను" అన్నాడు మునసబు.

"నీచేతనయితే చేయించు. ఇప్పుడు అర్ధరాత్రివేళ ఆ అడవిలో ఎవడు పోయి శవజాగరణం చేస్తాడు?"

"అయితే శవాన్ని నక్కలు పీకవా అంటాను."

"పీక్కొనితింటే తిన్నాయిలే నీకేమి?"

"మనం పోలీసులకీ మేస్ట్రేటుకి రిపోర్టు చేయవద్దూ?"

"ఉదయాన్న చేయవచ్చునులే."

"శవాన్ని నక్కలు పెరుక్కొనితింటే మనం కాబ్దారీ చేయించలేదని ఆ పోలీసువాళ్లు మనమీద పడతారేమో?"

"పడరు లేవయ్యా! నీకు అసలీసంగతి ఉదయాన్నే తెలిసినట్టూ, వెంటనేపోయి చూచేవరకు శవం ఫలానాఫలానాస్థితిలో ఉండినట్టూ రిపోర్టులో రాయవచ్చునులే—".

"ముతరాచువాండ్లు మనకీ సాయంత్రమే చెప్పినప్పుడు, రేపుపొద్దున్న తెలిసిందని తప్పుడుమాట ఎట్లా వ్రాసేదయ్యా?"

"ముతరాచువాండ్లు మనకు ఇప్పుడే చెప్పినట్లు దాఖలా మకాబూ ఏ ముందీ?"

"అమ్మో! రేపు పోలీసువాండ్లు వచ్చి అడిగితే ఈముతనష్టపువాండ్లు నిజం చెప్పరూ?"

"అట్లా చెప్పకుండా వాండ్లని మనం లోగట్టుకొందాంలే."

"ఏమోనయ్యా! నాకుమాత్రం ధైర్యం లేదు. ఏమో! మనకి ఇప్పటికి ఈ ఇద్దరే అనుపడుతున్నారు. గ్రామంలో ఇంకా ఎంత మందిచూశారో ఆశవాన్ని. నిజాన్ని అట్లా కప్పిపుచ్చడానికి ఎంతమాత్రమూ వీల్లేదు సుమా!"

"అయితే ఇప్పుడేంచేస్తానంటావయ్యా?"

"ఒకవేళ పోలీసువాండ్లకి రిపోర్టు ఉదయాన్నే పంపినా, ఈ రాత్రి ఎవర్నయినా శవందగ్గర కాబ్దారీ పెట్టిస్తాను—."

"ఇప్పుడు ఎవరు కాబ్దారీచేస్తారు నీకు?"

"తలారి నర్సిగాణ్ణి పంపిస్తాను."

నర్సిగాడు సమక్షంలోనే వున్నాడు. మునసబూ, కరణమూఅంటే వాడి కసలు లక్ష్యమే లేదు.

"పోతే నానౌకరీ పోయింది లెండయ్యా: నేనూ మనిషినేకాని గొడ్డును కాను. మీరందరూ ఇళ్లకాడ లక్షణంగా పండుకోవలసిందీని, నేనూ నాబిడ్డలూ అన్యాయం అయిపోవలసిందీనా?— నావల్లకాదు— దీనితల్లి సిగ్గోసిన ఉద్యోగం. మీరేంచేసినా సరే!" నన్నాడు నర్సిగాడు.

"వాడు చెప్పేది నిజమేమరి. వాడు మాత్రం మనిషికాడూ పాపం!" అన్నాడు కరణం.

"అయితే మాలవాడకి పోయి ఇద్దరు వంతు వెట్టివాళ్లనయినా పిలుచుకొని పంపించరా?" అన్నాడు మునసబు.

"వెట్టివాళ్లెవరూ పిలిస్తే పలకడంలేదు. వరినాటు అదునుకు ఒక్క పురుగుకూడా చిక్కడంలేదు. వాళ్లకేమైనా జీతాలా భత్యాలా? మన కెందుకు చేస్తారు — వెట్టిచాకిరీ?" అన్నాడు తలారి.

"అయితే — ఏంగతి చెప్పవయ్యా? కరణం గారూ!"

"................."

"ఇస్స........ అబ్బబ్బ........ నే నెన్నడూ ఇట్లాంటి అగచాట్లు పడ్డవాణ్ణి కానయ్యా! ఆభగవంతుడు నాకే తెచ్చిపెట్టుతూ ఉంటాడు ఈకడగళ్లన్నీని."

కరణం పలకలేదు

తలారి గడ్డంకింద కర్ర ఆనించుకొని అరుగు దగ్గరె నిలబడిఉన్నాడు.

"పలకవేమిటివయ్యా కరణంగారూ! ఏదోవిధంగా తగలబెట్టవయ్యా స్వామీ!... ......ఇస్స......నాకు కాళ్లూ చేతులూ పీక్కొనిపోతున్నవి. జాంపొద్దు పోయింది: ఇంకా నేను అవశిష్టం తీర్చుకోవాలి. సంధ్యావందనం వార్చుకోవాలి.........వీడితల్లి కడుపు వీడితోనే కాల — చచ్చినవాడు నా పొలిమేరలోనే పడిచావాలా?" అనినిట్టూరుస్తున్నాడు మునసబు.

కరణం కళ్లకు అద్దాలుతలిగించుకొని చేతికి కలం తీసుకొన్నాడు.

"లేచి పోయినాడయ్యా! రోడ్డుమీద పండుకొన్నవాడు లేచి దక్షిణంగా డొంకన పడిపోయాడు. పీడ విరగడైపోయిందిగదా అనుకొని, ఎండబడి ఆమైన ఇంటికి వచ్చేశాను. వాడింకా పొలిమేరలోనే తారట్లాడుతూ ఉండినసంగతి తెలిస్తే, అప్పుడే ఎవరినో ఒకరిని పంపి పొలిమేర దాటిపోయ్యేవరకూ వెళ్లతరిమించేవాణ్ణి. వాడిట్లా మోసం చేస్తాడని అనుకోలేదు."

"వాణ్ణి రోడ్డుమీద చూసినప్పుడే అనుకొన్నాను వాడికి ఆయువు మూడిందని: నే నక్కడ నిలబడి ఉండంగనే వాడికి పదిసార్లయినట్టు అయింది. అందులో కలరాజాడ్యం- తిరుగులేనివ్యాధి — ఇంతకీ ఖర్మ: వాడిది

కాదు — ప్రారబ్ధం మనదీ: ఏపూర్వజన్మంలోనో చేసుకున్న సంచితం ఈజన్మలో గ్రామమునసబు నౌకరీరూపంగా పట్టివేధిస్తోంది."

అని ఈవిధంగా ఏమేమిటో చదువుతున్నాడు మునసబు. ఏసమాధానం చెప్పడానికీ పాలుపోక కరణం అడంగలులో సాగుబడి చెల్లువేసుకొంటున్నాడు.

"దీనిమండామోసిననౌకరీ - రాజీనామాగీకిపారేదామని ఎన్నిసార్లో అనుకొన్నానయ్యా: కాని అన్నోదకరుణానుబంధం తెగనిస్తాడా ఆపాపిష్ఠిదేవుడు ? ఛీ ! ఛీ ! ఈనౌకరీచేసుకుని బ్రదికేదానికన్నా, పదిఊళ్లు ముష్టెత్తుకొని బ్రతకడం మేలు" అన్నాడు మునసబు.

"అట్లాఅనుకొన్నవాడివి రాజీనామా ఇచ్చి లేచిపోరాదూ ?" అనిఅడిగాడు కరణం.

"ఏమయ్యా ఇస్తే? ఈమండానౌకరీతోనే బ్రతుకుతున్నా ననుకొన్నావు గాబోలు. బ్రాహ్మడికి ఏవృత్తి చేసుకొన్నాతప్పలేదు" అని పౌరుషంతో జవాబిచ్చాడు మునసబు.

"అసలువిషయంఏమిటో వగదెంచకుండా ఈముచ్చట్లు పెట్టుకొని కూర్చున్నారేందయ్యా?" అని హెచ్చరించాడు తలారి.

"శవానికి కాబ్దారీ ఉంటే ఉంది లేకపోతే లేకపోయింది. మనచెవికి వచ్చినసంగతి ఆలస్యంచేయకుండా పోలీసులికి వెంటనే రిపోర్టు పంపకుండామాత్రం వీల్లేదయ్యా!" అన్నాడు మునసబు.

"సరే: అయితే రిపోర్టురాసి పంపించు" అన్నాడు కరణం.

"నువ్వే నాలుగుముక్కలు రానేస్తూ. నేను సంతకం పెట్టుతాను."

"ఏ మని రాయమంటావు?"

"ఈసంగతే! జరిగినసంగతి నీకు తెలియనిదేముంది?"

ఎవరో పరాయి గ్రామ యానాదివాడొకడు ఈ వూరు కూలిపనికిగాను వచ్చి అకస్మాత్తుగా కలరాతగిలి చచ్చిపోయాడనీ, వాడిపేరూ, ఊరూ తెలియదనీ, ఈ బేవారసుశవాన్ని కాబ్దారీ చేయించడం కష్టంగా ఉన్నదనీ, పోలీసువారు తక్షణం వచ్చి శవానికి పంచాయతీ జరిపించి పోవలసిందనీ పోలీసు స్టేషన్ హౌసు కొకరిపోర్టు రాశాడు కరణం. గ్రామమునసబు సంతకం పెట్టాడు.

"కలరాతగిలి మనిషి చచ్చిపోతే మనం హెల్తుఇన్‌స్పెక్టరుకి తాలూకాకూ కూడా రిపోర్టులు పంపాలికాబోలునే--పంపవద్దూ?" అని అడిగాడు కరణం.

"తెల్లవారి పంచాయతీ జరిగినతర్వాత పంపవచ్చునులే. ముందు పోలీసువాండ్లబడనాయం తప్పించుకోనీ" అంటూ రిపోర్టును తలారి నర్సిగాడి కిచ్చి స్టేషన్‌కు ఎత్తుకొని పొమ్మన్నాడు మునసబు.

"అర్ధరాత్రి నేను ఒంటరిగా ఎట్లాగయ్యా పోయేదీ?" అని అడిగాడు తలారి.

"అన్నిటికీ అన్నిసాకులూ చెప్పితే ఎట్లరా? ఈ వూరికి నువ్వొక్కడవే నౌకరువయిపోతివి. అక్కరపడ్డపుడు కాస్త ఒళ్లువంచి పనిచేసుకొని రాకుంటే ఎట్లా చెప్పూ నర్సయ్యా? శవానికి కాబ్దారీ చేయలేనన్నావు—సరే. రిపోర్టుఅయినా ఎత్తుకొని పోకుంటే ఎట్లా? మూడుమైళ్లు స్టేషన్ ఇక్కడికి. ఇంటికి పోయి అన్నంతిని వెళ్లావంటే ఎంతసేపట్లో తిరిగివస్తావు- మళ్లా ఊరుమాటుమడిగేవరకు తిరిగి రావొచ్చు; వెళ్లు. నామాట విని వెళ్లిరా" అని మునసబు తలారిని బ్రతిమలాడుకున్నాడు.

"కూడా యానాదివాణ్ణయినా పిలుచుకొని పోరా! ఉన్ననౌకరువు నువ్వొక్కడవూ కాదంటే ఎట్లా?" అని కరణంకూడా హెచ్చరించాడు.

"సరే! ఇటు పారేయండయ్యా ఆరిపోర్టు: ఎక్కణ్ణుంచో వచ్చి ఈడ నాకోసరమే చచ్చినట్టుండాడు — ఆపాపిష్టి నాకొడుకు" అన్నాడు తలారి.

"ఏం చేస్తాంరా నాయనా! నీ ఒక్కడికోసరమేకాదు; మన అందరికోసరమూ చచ్చాడు— ఆ ముతనష్టపాడు. ఇంతాచేస్తే తెల్లవారి పోలీసువాళ్లు వచ్చేలోపల ఏనక్కలయినా శవాన్ని పెరుక్కొని తింటే వాడిచావు అబద్ధమూ, మనచావు నిబద్ధమూ అవుతుంది'' అన్నాడు మునసబు.

"ఇదెక్కడి చట్టమయ్యా—ఈచట్టము? మనిషిబ్రతికి ఉండంగా వాడిగొంతుకలో ఊపిరిఉన్నంతమట్టుకు వాడు చచ్చాడా, బతికాడా, తిన్నాడా, పస్తుపండుకున్నాడా అనే యోచన ఏమారాజుకీ కాబట్టదు. తీరా చచ్చిన తర్వాత ఈరిపోర్టు లెందుకు? ఈకాబ్దారీ లెందుకు? మనల్ని ఇట్లా ఏడిపించడం ఎందుకు? ఏదిపట్టినా దిక్కూ దీమూ ఉన్నట్టు గోచరించదే!" అన్నాడు తలారి.

"మనచట్టాలన్నీ ఇట్లనే ఉంటాయనుకో. మనమంతా చచ్చినవాళ్లని కాబ్దారీచేయడానికేగాని బ్రతికినవాళ్లని పోషించడానికి గాదు. పొద్దుపోయింది - తొందరగా పోయిరా" అన్నాడు మునసబు.

కరణం చిరునవ్వు నవ్వుకున్నాడు.

"అదికాదయ్యా! వా డెవడో బతకలేక కూలిపనిచేసుకోను ఏడనుంచో ఈడకి వచ్చి అమ్మవారిజాడ్యం తగిలితే, వాడి కింతమందూ, మాకూ పోసే దిక్కు లేకపోవడం సరిగదా, వాణ్ణి ఆఖరుకు ఊళ్లోనయినా ఉండకుండా బయటికి నెళ్లతరిమితిరి. వా డెట్టాగా చచ్చాడు గదా- ఇక ఇప్పు డీరచ్చఅంతా దేనికయ్యా? తెండి:ఇట్టా పారెయ్యండి ఆకాగితం. నాతిప్పలు నావి. చచ్చో బతికో ఆపోలీసువాళ్ల మొఖాన్న కొట్టివస్తా." అని రిపోర్టుతీసుకొని విసుక్కుంటూ వెళ్లిపోయాడు తలారి.

"శివశివా! ఏంఖర్మం తెచ్చిపెట్టావురా భగవంతుడా!" అని పెద్దనిట్టూర్పువిడిచి గ్రామమునసబు భోజనానికి ఇంటికి లేచిపోయాడు.

౨

రామన్నపాలెం సర్కారు శ్రోత్రియం గ్రామం. ఆ శ్రోత్రియానికి ఒకకరణమూ, గ్రామమునసబూ, ఒకతలారినౌకరూ ఉన్నారు. కరణమూ, మునసబూ ఇద్దరూకూడా వైదీకబ్రాహ్మణులే. కరణానికి ఆరురూపాయలూ, మునసబుకి అయిదురూపాయలూ, తలారికి మూడురూపాయలూ సర్కారు

వారు నెలజీతా లిస్తారు. కరణం మిస్సల్ కరణమేగాని మునసబుమాత్రం రిజిస్టర్డు మైనరు తరఫున వత్తాసిగా పనిచేస్తున్న ఆక్టింగు మునసబు. గ్రామాధికారిద్దరిలోనూ మునసబుదే చాలా నీరసమైనసంసారం. పైగా ఆయనగారికి ఇంటినిండా గంపెడుపిల్లలు, పెద్ద సంసారం. నెలజీతం అయిదురూపాయలతోనూ ఆయనగారికి సంసారం గడవడం చాలా కష్టంగా ఉంది: అందువల్ల ఆయన అచ్చం నెలజీతాన్నే నమ్ముకోకుండా, సమీపగ్రామాల్లో శుభాశుభకార్యాలకి బ్రాహ్మణార్థాలు చేసుకొంటూ కొంతసంసారపోషణ చేసుకొంటున్నాడు. అదిగాక వాళ్ల గ్రామానికి మూడుమైళ్లదూరంలోవున్న పట్నవాసానికి ప్రతిరోజూ పోయి ప్లీడర్లఆఫీసుల్లో పార్టీలవకాల్తనామాలు వగైరాలు ధృవపరుస్తూ తద్వారా ఒక్కొక్కవకాల్తనామాకు ఒకబేడడబ్బులు చేతిలో వేసుకొంటూ పొట్టపోసుకుంటూవస్తున్నాడు.

ఆ బ్రాహ్మడికి కలరాజాడ్యంఅంటే తగని భయం. తనగ్రామంలో కాదుకదా, ఆచుట్టుపక్కల ఏగ్రామంలో నయినాసరే, అమ్మవారిజాడ్యం అనే అలికిడి చెవిని పడిందంటే ఇంటిదగ్గర గంపెడుసంసారాన్నీ ఇంటిదగ్గరనే విడిపించి, ఆంగవస్త్రం చంకన పెట్టుకొని పలాయనమైపోతూ ఉండే అలవాటు. ఆరంభదశలో ఈవిధంగా పారిపోతూ వచ్చాడుకాని, ఆమధ్య రెండుసంవత్సరాల క్రిందట ఇట్లనే ఆతాలూకాలో ఇంకో గ్రామమునసబు కలరాజాడ్యానికి భయపడి పారిపోయి, పై అధికార్లకి సకాలంలో రిపోర్టు చేయలేదన్న కారణంతో, ఆగ్రామ మునసబును సర్కారువారు నౌకరీనుండి మర్తరబు చేసినప్పటినుండీ ఈ శ్రోత్రియం గ్రామమునసబు అయ్యవారప్ప, ఊరు విడిచి పారిపోయే పద్ధతి చాలించుకొని ఏమయినప్పటికీ గ్రామంలోనే నిలబడి పైవారికి రిపోర్టు వగైరాలు పంపి తన ధర్మం యథావిధిగా నిర్వర్తించుకోవాలని నిశ్చయపరచుకొన్నాడు. ఏం చేయగలడు? పాపం! విధిలేదు: కలరాకు భయపడి ఆ అయిదు రూపాయల నౌకరీ పోగొట్టుకుంటే ఆనౌకరీని ఆధారంచేసుకొని తెచ్చుకొనే ఇతరసంపాదన ఎంతో నష్టమైపోతుంది.

కలరాజాడ్యానికి భయపడి పారిపోకుండా యింటిదగ్గరనే నిలబడవలెనని తాను తీర్మానం చేసుకున్నతర్వాత ఆ గ్రామంలో కలరా కనపడడానికి ఇదే మొదటిపర్యాయం.

సందేహాలు నివర్తిచేసుకొని మునసబుగారు భోజనానికి లేచారు. కాని ఆయనగారి మనస్సంతా డొంకలో పడివుండిన శవంమీదనే ఉన్నది. అందులోనూ కలరాతగిలి చచ్చిన మనిషి: కలరా అంటువ్యాధి. తగిలితే మళ్లా తిరుగుముఖంలేదు ఆ జాడ్యానికి. ఆ ఉదయం ఆ మనిషికి కలరాతగిలిఉండగా తాను రోడ్డుమీద వానిని స్వయంగా చూచాడు కూడాను. మునసబుకు గుండెలు పీచుపీచుమంటున్నవి. నోటికి అన్నం హితవుగాలేదు. నాలుగు మెతుకులు ఎంగిలిపడి లేచి మంచం యెక్కి ముసుగుతన్ని పండుకున్నాడు.

రాత్రి పొద్దుపోయింది: పదకొండుగంటలయింది: ఊరంతా మాటుమణిగి నిశ్శబ్దంగా ఉన్నది. కాని మునసబుకు నిద్రపట్టలేదు. కళ్లుమూసినపుడల్లా ఉదయాన్న తాను రోడ్డుమీద చూచినమనిషి కళ్లయెదుట ప్రత్యక్షమవుతూనే వున్నాడు. మనిషికి భయం వేసింది: ఉదయం కలరా తొలగడమూ సాయంత్రానికి చచ్చిపోవడమూనా! ప్రాణం యెంత బుద్బుదప్రాయమైనదో! ఒకవేళ తనకే కలరాతగిలితేనో! అని లోపల హఠాత్తుగా ఒక సందేహం కలిగింది. ఆ వెంటనే మనస్సులో ఇంకోఆలోచన యేదోబయల్దేరింది. దానివెంట మరొకఆలోచన!

మనిషికి ఖంగారుపుట్టింది: కప్పుకున్న ముసుగు తీసి మంచంమీదనే లేచి కూర్చున్నాడు: గుండెలు కొట్టుకొంటున్నవి: చేత్తో పొట్టమీద వాయించుకున్నాడు. డబడబ గాలిబంతిమీద కొట్టినట్లు చప్పుడయింది. పొట్ట ఉబ్బరించినట్లు అనుమానం కలిగింది. తిన్నతిండి జీర్ణానికి రాలేదా అనుకొన్నాడు. భోజనంలో తిన్నపదార్థాలు ఏమాఅని జ్ఞాపకం చేసుకొన్నాడు. కందిపచ్చడీ, మినుములు వేసిన చింతపండుపచ్చడీ జ్ఞాపకానికి వచ్చినై. అదిగాక ఆరోజు ఇంట్లో వండినబియ్యం కొత్తబియ్యం. పొట్టమీద చెయ్యివేసి నిమురుకున్నాడు. కడుపుఊసినట్లు చేతికి తగిలింది: పొట్ట అక్కళించుకొన్నాడు. బొడ్డుదగ్గర నొప్పిగా ఉన్నట్టు తోచింది. మనిషికి భయం జాస్తి అవుతూవచ్చింది. దానికితోడు కడుపులో వికారంగా ఉండినట్టుకూడా అనుమానం బయల్దేరింది. అల్పశంకకు పోవలసిన అవసరం కనబడింది. కాని మంచం దిగలేకపోయాడు: ఒంటరిగా బయటికి పోవడానికి భయం. నిద్రలో ఉండిన భార్యను లేపాడు. ఆ మెసహాయంతో తలుపు తీసి వాకిట్లోకి వెళ్లాడు: అవసరంతీర్చుకొని లోపలికి తిరిగివచ్చాడు. మంచంమీదనే కూర్చున్నాడు. కడుపులో నులినొప్పిగా ఉన్నట్టు తోచింది. లేవవలసిన అవసరమేమో! భయపడ్డాడు. ఏదో ఆయాసంగా ఉన్నదతనికి. రోడ్డుమీది యానాదివాడుఎదురుగా నిలబడ్డాడు. తనబాధఅంతా కలరా చిహ్నాలు కాదుగదా అని అతనికి అనుమానం వృద్ధి అవుతోంది.

గుండె దడదడమన్నది. నిద్రపోతూ వుండిన భార్యవైపూ పిల్లలవైపూ ఒకసారి చూచుకున్నాడు. తనకి తెల్లవారుతుందో లేదో అనుకొన్నాడు. కడుపులో బుడబుడమని చప్పుడయింది. గబగబా భార్యనులేపి వీథిలోనికి పోయాడు, మళ్లా వచ్చి పండుకున్నాడు.

మంచంమీద వెల్లకిలా పండుకుని చేతులు రెండూ గుండెలమీద చేర్చుకొని కళ్లుమూసుకొన్నాడు. ఏవో వికారస్వరూపాలు గోచరిస్తూఉన్నవి. రాత్రి రెండుజాములు దాటింది. ఎక్కడనో బయట నక్కలు కూస్తున్నట్టు చెవికి వినవస్తోంది. యానాదివాడి శవాన్ని నక్కలు పీక్కొని తింటున్నాయో ఏమోనని సందేహం కలిగింది. తానుచేసిన అజాగ్రత్తకి పోలీసువాండ్లు తనమీద పైవారికి రిపోర్టుచేస్తారేమో? ఇట్లాంటి విషయంలోనే అజాగ్రత్తగా ప్రవర్తించినందుకు ఒకగ్రామ మునసబును ఇదివరలో సర్కారువారు

నౌకరీనుండి నిలుపుదలచేశారు కూడాను: తన గతి ఎట్లా ఉన్నదో! అతనికి భయంవేసింది: మళ్లా కడుపులో ఏదో బాధగా ఉన్నట్టుగా ఉంది: మళ్లా భార్యను లేపి వీధిలోకిపోయాడు. మూలుగుతూ ముక్కుతూ రెండుచేతులూ నడుము కానించి లోపలికి వచ్చి పండుకొన్నాడు: కాళ్లు లాగుతూఉండినట్టు ఉన్నదతనికి. శరీరం చిరుచెమ్మటపోసింది: ఒళ్లంతా నీరసంగా ఉన్నది: దాహం అని ఒకలోటా నీళ్లు తాగాడు. అన్నీ కలరాలక్షణాలే! భార్యతో చెప్పనా వద్దా అని సందేహంకలిగింది. ఆట్టే ఆలోచించాడు. 'సంసారం గుట్టూ, వ్యాధి రట్టూ' అన్నసామెత స్ఫురణకువచ్చింది.

"ఏమే" అని భార్యను పిలిచాడు.

ఆమె దగ్గరగా వచ్చి నిలబడింది.

"నా కేమో కడుపులో సంకటంగా వున్నది చూడు: ఒక్కసారి కరణాన్ని ఇట్లా పిలుచుకొనిరా" అన్నాడు మునసబు.

"ఇప్పుడు కరణం ఎందుకు ?"

"అతగాడిదగ్గర ఏమాత్ర అయినా ఉంటుంది. ఏదో కడుపులోకి ఇంతమందు పడితేనేగాని ఈబాధ తగ్గేటట్టు లేదు. చుట్టుపక్కల ఊళ్లలో అమ్మవారి జాడ్యాలవల్ల బాగాలేదని అంటున్నారు" అన్నాడు.

భార్యగుండెల్లో రాయిపడింది. దీపం దగ్గరగా తీసుకొనివచ్చి భర్త నట్టే పరీక్షించి చూసింది. ఆయన వైఖరి చూచేవరకు ఆమెకు కూడా ఖంగారు పుట్టింది. రాత్రి నట్టనడిజాము. ఆమె కేమీ తోచలేదు.

లాంతరుదీపం చేతపట్టుకొని ఆమె తిన్నగా కరణంగారి ఇంటికి పోయింది. ఆయన్ని నిద్ర లేపింది.

"ఆయన కడుపులో ఏదో సంకటమంటున్నాడయ్యా! రెండుసార్లు వీథిలోకి పోయి వచ్చాడు; నిద్రపట్టలేదు; ఒళ్లంతా తపనగా ఉన్నదని మంచంమీద పడి ఊం ఆకోటా, ఈకోటా పడి కొట్టుకొంటున్నాడు. దప్పిక దప్పిక అని నీళ్లు తాగుతున్నాడు. నా కేమీ పాలుపోక ఇట్లా వచ్చా అన్నా!" అని కరణంతో చెప్పింది.

కరణానికి అనుమానం వేసింది.

"ఊళ్లో ఏమో బాగులేదని అంటున్నారు. ఆ సంబంధం కాదుగదా అన్నా!" అని అడిగింది.

"ఊరుకోవమ్మా నువ్వు! అంతా లేనిపోని అనుమానాలూ, కలగదొక్కుకోవడాలూను. అన్నం జీర్ణానికి రాలేదు కాబోలు. అందువల్ల మనిషి అట్లా ఆయాసపడుతున్నాడు" అని కరణం ధైర్యం చెప్పాడు.

"ఏమో అన్నా! బిడ్డల అదృష్టం ఎట్లా ఉన్నదో ?" అని కంట నీరు తుడుచుకొంది.

"నీకేమైనా మతిపోయిందా ఏందమ్మా! ఏం దీ పిచ్చిచేష్టలు ?" అని కరణం కసురుకొన్నాడు.

మునసబుభార్య ముక్కు తుడుచుకొని,

"నిన్నొక్కసారి పిలుచుకొని రమన్నాడయ్యా. నే నెంత చెప్పినా ఊరుకోలేదు. ఒక్కఅడుగు ఇంటిదాకా వస్తూ. నీకోసరం ఆరాటించిపోతున్నాడూ" అని అడిగింది.

రొంటిని ఉన్న నశ్యంపట్టు ముక్కులోనికి జర్రున జుర్రి కాళ్లకు చెప్పులు తొడుక్కొని ఆమెతోకూడా మునసబుగారింటికి వెళ్లాడు కరణం.

కరణాన్ని చూచీచూడడంతోనే మంచంమీద పండుకున్న మునసబు దిగ్గున లేచి కూర్చుని,

"నేను బతకనయ్యో! బిడ్డల్ని నీకప్పగించిపోతున్నానయ్యో!" అని కరణాన్ని ఘట్టిగా కౌగలించుకొని బావురుమన్నాడు.

భర్తస్థితిచూచేవరకు భార్యకు దుఃఖం ఆగలేదు. "నాగతేంచేస్తావు,అన్నా!" అని ఆమె ఏడిచింది. ఈరోదనవల్ల పండుకొని నిద్రపోతూండిన బిడ్డలు లేచి గీ, గా అని గోల ఆరంభించారు.

కరణంగారు గుండె నిబ్బరంచేసుకొని వీళ్లనందరినీ సముదాయించలేకపోతున్నాడు. మునసబుగారింట్లో గలభాకు చుట్టుపక్కల వాళ్లందరూ లేచి ఏమిటో విచారించివద్దామని గుంపుకూడారు. అందరూ తలొకమాటా చెప్పి వాళ్లకు ధైర్యంచెప్పారు. వారిలో ఒకపెద్ద ముత్తయిదువ ఇంత శొంఠీ, వాముపాయా తీసుకొనివచ్చి నూరి, ఉండచేసి మునసబు గొంతులో వేసింది. ఒకఅరగంటకి చేరినజనం అంతా వెళ్లిపోయారు. అక్కడచేరినవాళ్లల్లో చాలామంది అది కలరాజాడ్యమే నని తీర్మానం చేసుకొన్నారు.

కరణంమాత్రం మునసబుఇంటనే నిలిచాడు. మాత్ర మింగినప్పటికీ మునసబుకి ఆయాసమూ, వికారమూ తగ్గలేదు. ఏదో బయటికి చెప్పలేనట్టుగా ఉన్నది ఆయనగారి బాధ: పిల్లల్ని పండుకోబెట్టి భర్తమంచాని కానుకొనే కూర్చున్నది భార్య.

ఎదురుగ్గా మంచంమీద కూర్చున్నాడు కరణం. రాత్రి రెండుగంటలయింది. మూడయింది. నాలుగయింది. కరణానికీ మునసబుకీ ఆయనభార్యకీ నిద్రలేదు. ఊం, ఊం, అని తెగమూలుగుతునే ఉన్నాడు మునసబు: భార్య కాళ్లు పిసుకుతూనే కూర్చున్నది, పాపం.

"ఏమయ్యా! అశవం అక్కడనే ఉన్నదో ఏనక్కలయినా పెరుక్కొని తిన్నాయో! ఆపోలీసు సబిన్‌స్పెక్టరు నన్ను బ్రతకనివ్వడు ఎట్లానయ్యా?" అని కరణాన్ని అడిగాడు మునసబు.

"నీకాభయం ఏమీ పనిలేదు లేవయ్యా: నేను ఆయనతో మాట్లాడి నీ కేమీమాట రాకుండా చేస్తానులే:" అని ధైర్యంచెప్పతూ 'నీకు వంట్లో ఎట్లా ఉందీ?' అని అడిగాడు కరణం!

"కడుపులో ఊం వికారంగా ఉన్నదయ్యా! వాంతి వెళ్లేటట్టుగాఉన్నది" అని అన్నాడు మునసబు.

"అన్నా! ఇట్లారా! కాళ్లు చేతికి చల్లంగా ఉన్నట్టుగా ఉన్నవే! నాచేతులకేనా, నీకూడా అట్లనే ఉన్నాయా?" అని కరణంతో చెప్పింది, మునసబుభార్య.

"అమ్మో! అమ్మో!—"రామ హరే,కృష్ణ హరే! తవ నామ వదామి........." అని మూలుగుతున్నాడు—మునసబు. కరణం లేచి వచ్చి మునసబువంటిమీద చెయ్యి వేసి పరీక్షించి చూచి—

"లేనిపోని సందేహాలు పెట్టుకొని మనస్సు కలగదొక్కుకోబోకండి;" అని వాళ్ల నిద్దరినీ మందలించాడు.—

బయట కోడి కొక్కొరోకోయని కూసింది—. ఒక్క అరగంట నడుము వాలుస్తానని కరణం ఆ మంచంమీదనే ఒరిగాడు. మునసబుభార్య చీరపరుచుకొని భర్తమంచాని కానుకొని నేలమీదనే పండుకున్నది. మునసబు కళ్లు మూసుకొన్నాడు.

3

ఉదయం అయిదుగంట లయింది. ఇంకా కనిచీకటిగానే ఉన్నది. పోలీసుస్టేషనుకు రిపోర్టు యెత్తుకొనిపోయిన తలారి వచ్చి,

"సబిన్‌స్పెక్టరు వచ్చాడు: పిలుస్తుండాడు—"అని కరణంతోనూ, మునసబుతోనూ చెప్పాడు.

ఈ మాట చెవిని పడేవరకు ఉలిక్కిపడి లేచి మునసబు మంచంమీదనే ఈ తట్టూ ఆ తట్టూ కొట్టుకొంటూ,

"నేను రాలేనయ్యో! నా కిక నూకల రుణం తీరిపోయిందయ్యో! నాకాళ్లూ చేతులూ కొంకర్లు పోతున్నాయయ్యో! నన్నవతలకి ఈడ్చి పారేయండయ్యో" అని పెద్దపెట్టున గోల ఆరంభించాడు.

భార్య లేచి వచ్చి భర్తమంచంమీద కూర్చుని ఏడుస్తూనే ఆయన్ని సముదాయిస్తోంది. కరణంగారు దగ్గరకి వచ్చి చూచేవరకు మునసబుకు దవడలురెండూ కరుచుకొనిపోయి, మిడిగ్రుడ్లువేసి కొయ్యఅయి పోతున్నాడు.

ఇదేమీ అర్థం కావడంలేదు తలారివాడికి: కరణంమాత్రం బలవంతాన్న ధైర్యం తెచ్చుకొని మునసబుకీ భార్యకీ ధైర్యంచెప్పి తలారివాణ్ణి తీసుకొని సబిన్‌స్పెక్టరు దగ్గరకు వెళ్లిపోయాడు.

"మునసబుకి రాత్రి చాలా జబ్బు చేసిందండి. ఆయన లేచివచ్చేస్థితిలో లేడు" అని కరణం సబిన్‌స్పెక్టరుతో చెప్పాడు.

"ఎక్కడనయ్యా— శవం పడిఉన్నదీ?" అని కరణాన్ని అడిగాడు సబిన్‌స్పెక్టరు.

"ఒరే గమళ్లపాలేనికి దక్షిణంగా చెర్లోకి పోయే డొంకలోకి దారితీయరా" అని తలారివాడికి ఉత్తర్వుచేస్తూ, ఇంకోమనిషిని ముతరాచు లక్షుంగాడినీ, వెంకటసుబ్బణ్ణీ పిలుచుకొని రమ్మని పంపాడు కరణం.

"చాలా చీకటి ఉండంగనే లేచివచ్చారే నాయుడుగారు: తెల్లవారినతర్వాత నిదానంగా రాలేకపోయినారా?" అని సబిన్‌స్పెక్టరుతో అన్నాడు కరణం.

"అసలు నేను అచ్చం ఈ ద్యూటీమీదనే రాలేదయ్యా! వేకువజామునే లేచి చెర్లోపల్లెకి పోవాలని ప్రయాణమై ఉన్నాను! రాత్రి పదకొండుగంటలకి తెచ్చియిచ్చాడు మీ రిపోర్టు. పోయేదారిగదా, ఈ పంచాయతీ పూర్తిచేసుకొని మరీ పోదామని వేకువనే లేచి వచ్చా" నన్నాడు సబిన్‌స్పెక్టరు:

ఇంతలో ముతరాచువాండ్లిద్దరూ వీండ్లని కలుసుకొని డొంకలోనికి ముందుగా దారి తీస్తున్నారు.

తూర్పురేఖలు బాగా ఆరినవి. రాత్రితెల్లవార్లూ కళ్లని కప్పిన అంధకారం తొలగి ప్రజలకు జ్ఞానోదయం కలిగినట్లు సూర్యోదయం కాబోతోంది. కరణమూ, సబిన్‌స్పెక్టరూ, తలారీ, ముతరాచువాండ్లూ గమళ్లపాలెం దాటి ఒకఫర్లాంగుమారం వెళ్లారు—.

ముతరాచువాండ్లు చూపినస్థలంలో డొంకకి తూర్పుగా తుమ్మచెట్టుకింద పడిఉన్నాడు — యానాదివాడు. ఈ జనసమూహాన్ని జూచి ఆ యానాదివాడు నోటితో ఏమీ మాటాడలేక, చెయ్యి ఎత్తి మూతిదగ్గరపెట్టుకొని దాహ మవుతూవుందని సంజ్ఞ చేశాడు.

అందరికీ ఆశ్చర్యం వేసింది.

"వీడు చావలేదయ్యా! బ్రతికేఉన్నాడు. భలేపని చేశారు కదయ్యా! వీడి కిన్ని గంజి నీళ్లు పోయించి ఊళ్లోకి తీసుకొనిపొండి" అంటూ సబిన్‌స్పెక్టరు ఒంటెద్దుబండెక్కి అక్కణ్ణుంచే చెర్లోపల్లెకు పోయాడు.

"అరే, రాత్రిపొద్దు చూస్తే చచ్చినట్టే ఉండాడయ్యా. ఎంతపని జరిగిందో చూశావా?" అన్నారు ముతరాచులు.

కరణానికి ఒళ్లు తెలియలేదు. ఒక్కపరుగున ఊళ్లోకి పేరెం తీశాడు.

మునసబుకి మన స్మారకం లేనేలేదు. పిలిస్తే పలకడు. భార్య ఏడుస్తూ అతని ప్రక్కలోనే కూర్చుని ఉన్నది.

పరుగులుతీస్తూ కరణం మునసబు ఇంటికి పోయి "ఏమయ్యో! వాడు చావలేదయ్యా! బ్రతికే ఉన్నాడు. వాడికి కలరా కాదయ్యా పాపం! జ్వరంతగిలి పడిపోయాడట. వాడితో వచ్చిన కూలివాళ్లంటున్నారు" అని వగర్చుకొంటూ చెప్పాడు కరణం.

"ఆ! ఆ! ఏమిటీ, వాడు చావలేదూ? నిజమే! నిజమే!" అని ఎగిరి ఒక్కగంతు వేశాడు—మునసబు.